

7. Лесько І.Б. Гітлерівський окупаційний режим в Україні та право власності. Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи: матер. наук. конференції. 2012. С. 61–63.

8. Лесько І.Б. Право власності за гітлерівського окупаційного режиму на Україні. Проблеми державотворення та правотворення в Україні: матер. II регіонального круглого столу. 2011. С. 200–203.

9. Лесько І.Б. Вплив радянського та гітлерівського окупаційних режимів на право власності: синхронні аспекти. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць. 2012. С. 341–345.

10. Махаринець М.Є. Правове регулювання земельних відносин в програмних засадах ОУН та їх реалізація на Волині у роки радянсько-німецької війни. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2020. № 1, С. 3–5.

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Мельник О. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії держави і права
та філософії юридичного факультету*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

В сучасних реаліях проблема ефективності діяльності людини в різноманітних сферах життя (політичній, економічній, соціальній, науково-технічній, екологічній) стає філософською, адже досягнення чи недосягнення ефекту будь-якої глобальної дії може вплинути на майбутнє людства.

Забезпечення ефективності правового регулювання пов'язане з вирішенням багатьох питань як техніко-юридичного, так і методологічного, теоретичного і навіть світоглядного характеру. Сама категорія «ефективність правового регулювання» викликає наукові дискусії, породжені різним розумінням права, його природи та соціального призначення. Це є цілком закономірним, оскільки право являє собою багатоаспектне явище, що об'єднує у собі ціннісно-нормативні, конкретно-історичні та владно-офіційні риси [1, с. 1].

Актуальність детального аналізу ефективності правового регулювання є очевидною, оскільки в юридичній практиці теоретичні моделі

ефективності законодавства дозволяють чітко окреслити шляхи вдосконалення чинної правової системи.

На сьогодні є всі підстави стверджувати про те, що чинниками, які негативно впливають на ефективність українського законодавства є: низька соціально-правова якість законів; неадекватність законів соціально-політичним реаліям; нездатність законодавства забезпечити узгодження суспільних інтересів. Тому потрібне системне реформування основних сфер життєдіяльності суспільства. Успішна реалізація глибоких політичних, економічних і соціальних перетворень в державі неможлива без відповідного законодавчого забезпечення, тобто якісно нового законодавства, що відображало б цілі та завдання зазначених реформ, закріплювало б механізми їх успішної реалізації [2, с. 84].

Існуючі наукові підходи до ефективності правового регулювання відображають особливості різних концепцій праворозуміння. Зокрема, представники юридичного позитивізму в якості критерію ефективності виокремлюють ступінь досягнення встановленої законодавцем мети правового регулювання, а представники соціологічної школи права акцентують увагу на необхідності узгодженого забезпечення правовими засобами різноманітних соціальних інтересів. Аналіз різноманітних аспектів ефективності права і його норм передбачає вивчення права як суспільно-політичного, культурного, духовного й психологічного феномена, пов'язаного з базовими якостями й устремліннями людей, колективів, соціальних груп. Плюралізм у визначенні ефективності права і його приписів невіддільний від пізнання природи людини і суспільства, влади та самоорганізації, примусу та заохочення. Поєднання цих моментів в процесі вдосконалення правового регулювання сприятиме підвищенню його ефективності [1, с. 4].

В сучасних умовах було б некоректно продовжувати визначати ефективність правового регулювання лише як співвідношення між метою та результатом. Адже застосування будь-яких засобів та способів регулювання без врахування особливостей та взаємозв'язків між об'єктом регулювання і середовищем та іншими об'єктами однозначно може не призвести до потрібного результату.

В світлі сучасного праворозуміння ефективність правового регулювання розглядається як поєднання статичного аспекту ефективності, що визначає ступінь сталості регулятивного впливу правових норм; динамічного аспекту ефективності, який визначає можливості правового врахування суспільних змін, та евристичного аспекту ефективності, що визначає можливості перспективного розвитку правового регулювання.

З нашої точки зору, ефективність правового регулювання є результативною характеристикою його дії, яка свідчить про здатність права оперативно вирішувати відповідні соціально-правові проблеми.

Для того, щоб виявити ефективність правового регулювання, вважаємо за можливе з'ясування двох моментів:

- 1) встановлення факторів, що забезпечують ефективність;
- 2) визначення засобів і способів, за допомогою яких можна було б перевірити цю ефективність.

Ефективність – одна з основних оціночних категорій права. Це складне явище, що визначається співвідношенням людських, організаційних, часових, науково-технічних, матеріальних ресурсів тощо й отриманих результатів. Тому тільки оптимальне використання таких ресурсів може забезпечити високу ефективність правового регулювання.

На наш погляд, принципами, що охоплюють істотні моменти процесу підвищення ефективності правового регулювання, є наступні:

– *принцип послідовності*, який вимагає, щоб реалізація закону завжди була безперервною, тобто торкалася всіх стадій його дії (інформування про його зміст, засвоєння змісту виконавцями, безпосередня реалізація вимог закону, контроль за цією діяльністю, оцінка ефективності виконання закону, планування заходів щодо вдосконалення вказаної роботи);

– здійснення *принципу комплексності* є можливим лише за умови його забезпечення матеріальними, юридичними, організаційними та іншими заходами. Ігнорування будь-якого заходу перешкоджатиме використанню певною мірою потенціалу закону;

– *принцип системності* передбачає, що для забезпечення ефективності конкретного необхідно враховувати й вимоги інших законів та нормативних актів, що регулюють однорідні суспільні відносини. У зв'язку з цим слід погоджувати заходи по їх виконанню. Ізольована реалізація лише одного закону, без врахування особливостей всього правового поля, може зашкодити ефективності правового регулювання в цілому;

– *принцип загальності* означає, що в реалізації закону мають брати участь всі суб'єкти, передбачені його нормами, а саме: державні органи, підприємства і установи, об'єднання громадян, окремі особи, засоби масової інформації тощо.

Отже, ефективність правового регулювання – це не просто сукупність впливу окремих факторів, а результат складної взаємодії політичних, соціально-економічних, організаційних, ідеологічних, психологічних, ситуаційних і мотиваційних факторів. В цій сукупності факторів кожний з них має свою питому вагу. Безумовно, їх вплив на ефективність правового регулювання різний: одні з них мають стійкий, визначений характер; інші – діють ситуативно і дискретно, а тому не справляють вирішального впливу.

Література:

1. Ємельяненко К.С. Позитивістський та соціологічний підхід до розуміння ефективності правового регулювання / К.С. Ємельяненко// Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 19 (2). – С. 1–6.
2. Оніщенко Н.М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: Монографія / Відп. ред. Ю.С. Шемшученко. – К. : ТОВ « Видавництво «Юридична думка», 2008. – 467 с.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Назаренко О. А.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Досить непростим та актуальним на сьогоднішній день залишається питання присвячене проблемі розбудови правової держави, як єдиної цілісної, потужної організації по забезпеченню влади демократичним шляхом на засадах доброчесності, справедливості та надійності. Концепція правової держави заслуговує на особливу увагу на етапі сучасних світових інтеграційних та комунікативних процесів політичного розвитку, які активним чином впливають на характер забезпечення соціальних благ суспільства. Так чи інакше система знань про правову державу повинна базуватись на повазі, дотриманні, охороні та захисті прийнятих в процесі правотворчості норм права. Основне призначення таких правил поведінки в основі своєї ідеї передбачає зосередження своєї уваги перш за все на правах, свободах та інтересах людини. Оскільки, держава представляє собою потужного суб'єкта політики, який забезпечує різні напрями соціального життя та повинен керуватись у своїй діяльності виключно приписами правових норм.

Так, досить важливо згадати про те, що сама по собі держава, як зазначає класик науки Г. Кельзен має політичний характер. Вона є політичною організацією перш за все тому, що володіє монополією на застосування сили і встановлює порядок її використання [1, с. 89]. Як зазначає Ю. С. Шафіков держава – це союз людей, які об'єдналися в єдине та неділиме ціле, з метою встановлення системного суспільства, судового порядку втілення всезагального закону і заснування правомочних сил по узгодженню конфліктів між людьми та покаранням вин-